

حوکمه کانی

صلى الله
عليه
وسلم

رۆژووی پیغه مبهەر

له مانگی رهمه زاندا

له بئاوگراوه کانی

مائپهري به ههشت

www.ba8.org

islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عیراقه - کوردستان - که لار

هه میشه له گه لمان بن بو بهر هه مئه نوئه

إن الحمد لله ، نحمده ، ونستعينه ، ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ، وسيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضلل فلا هادي له ، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له ، وأشهد أن محمدا عبده ورسوله .. أما بعد :

موسلمانانی یه‌کخوا په‌رست : خوای په‌روه‌ردگار له خوا ترسانی کردۆته هۆکاریک بۆ زۆر کردار له ژيانی موسلماندا ، بۆ نمونه کردویه‌تی به‌هۆی هاتنه‌ خواره‌وه‌ی به‌ره‌که‌ته‌کانی ئاسمان و زه‌وی و پشنتنی به‌سه‌ر موسلماندا که ئه‌فه‌رمویت :

﴿ وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ ﴾ (سورة الأعراف : ٩٦) ،

وه کردویه‌تی به هۆکاریک بۆ پرزگاربوون له ناهه‌مواریه‌کانی ژيانی و پۆزی دان که ده‌فه‌رمووی : ﴿ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ﴾ (سورة الطلاق)

هه‌روه‌ها کردویه‌تی به هۆکاریک بۆ به‌ده‌ست هینانی توانای جیاکردنه‌وه‌ی په‌وای و نارپه‌وای له یه‌کتر که ده‌فه‌رمووی : [يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَل لَّكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴾ (سورة الأنفال : ٢٩) ئه‌مه له لایه‌که‌وه له لایه‌کی تریشه‌وه خوای په‌روه‌ردگار یه‌کیک له هۆکاره‌کانی فه‌رز کردنی رۆژوی له‌سه‌ر موسلمانان و ئه‌هلی کیتاب به له خوا ترسان داناوه و ده‌فه‌رمووی [يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴾ (سورة البقرة : ١٨٣) بۆیه هه‌ر موسلمانیک بیه‌وی به‌ره‌که‌تی خوای به‌سه‌ردا برپێژیت و پرزگاریش بێت له ناهه‌مواریه‌کانی ژیان و رۆزیش بدریت و فی‌ری زانسته شه‌ریه‌کان بێت و توانای جیاکردنه‌وه‌ی په‌وایی و نارپه‌وایی هه‌بی له ژياندا پیویسته رۆژوه‌که له سه‌ر خوا ترسان بنیات بنیت که هۆی سه‌ره‌کی ئه‌وه‌موو کردارانه‌یه که ئاماژه‌مان بۆ کردن .

موسلمانانی به‌ریز : له‌م پوانگه‌وه به‌بۆنه‌ی هاتنی مانگی په‌مه‌زانی پیروژه‌ه‌ولی ئه‌وه ده‌ده‌م هه‌ندیک له حوکمه‌کانی پۆژووت بۆ پوون بکه‌مه‌وه ئه‌وه‌ش به‌به‌لگه‌ی قورئانی پیروژه‌ و سوننه‌ته‌کانی پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم به‌هیاوی ئه‌وه‌ی خوای په‌روه‌ردگار به‌میهره‌بانی خۆی له پۆژی دوایدا چونه ژووره‌وه‌مان له ده‌رگای (**الریان**) پێ‌که‌ره‌م بکات ، ئه‌وه‌شت بیر خه‌مه‌وه که نه‌که‌ی ئامان برواداران له‌م خیره‌ بی‌به‌ش بکه‌یت : چونکه پیغه‌مبه‌ری خوا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم ده‌فه‌رموویت : " من سن في الإسلام سنة حسنة ، فله أجرها وأجر من عمل بها إلى يوم القيامة " (رواه مسلم) .

حوکه کانی پوژوو

برای باوه پردار : پیغه مبه ر خوا ﷺ ده فهرموویت : " من عمل عملا لیس علیه امرنا فهو رد " (متفق علیه)
 ، واته : هرکه سیك کرده وه یه كه نه نجام بدات به لگه ی له قورئان و سونه ت نه بی له سر کرده وه که ی نه وا
 کرده وه که ی به پرودا ده دریته وه - خوا په نامان بدات - جا برای خوم هه ولی نه وه بده پوژوه که ت نه م
 حوکمانه ی تیدابیت بو نه وه ی به باشترین شیوه پاداشت بدریته وه ، حوکمه کانیشی به م پییه ی خواره وه
 ده بن :

حوکه کانی پیش رهمه زان :

۱ - ژماردنی پوژوه کانی مانگی شه عبان : له سر نوممه تی ئیسلامی پیویسته به ژماردنی پوژوه کانی مانگی
 شه عبان ههستن ، نه وه ش به مه بهستی خو ئاماده کردن بو مانگی رهمه زان پیغه مبه ری خوا ﷺ فهرموویه تی
 : " صوموا لرؤیته و أفتروا لرؤیته ، فإن غم علیکم ، فأكملوا شعبان ثلاثین " (رواه البخاري و مسلم) ، واته :
 به پوژوو بن به بینینی مانگی شه وال ، به لام نه گه ر هه ور به رمانگی لیگرتن له و کاته دا سی پوژوه ی مانگی
 شه عبان بژمییره و پاشان به پوژوو بن .

۲- هه رکه سیك پوژی گومان (واته : يوم الشك) به پوژوو بیت سه ریچی له فرمانی پیغه مبه ر ﷺ کردوه
 : (صلة بن زفر) له (عمار) هوه ده گپته وه که فهرموویه تی : " من صام اليوم الذي يشك فيه فقد
 عصی أبا القاسم " (رواه أبو داود و النسائي زالحديث حسن) ، واته : هرکه سیك به پوژوو بیت له و
 پوژوه ی که گومانی لی ده کریت ، نه وا به و کاره ی سه ریچی له فرمانی پیغه مبه ر ﷺ کردوه .

۳- نه گه ر موسلمانیک مانگی بینی به پوژوو بن : پیغه مبه ری خوا ﷺ فهرموویه تی " صوموا لرؤیته ،
 وأفطروا لرؤیته " (رواه النسائي وسنده حسن) واته : پوژوو بگرن به بینینی مانگی رهمه زان و وازیش بینن له
 پوژوو به بینینی مانگی شه وال .

نیه تی پوژوو گرتن : (کاته کانی پوژوو) :

نه گه ر سه لمینرا که مانگی رهمه زان دهستی پیکردوه نه و کاته پیویسته له سه ر هه موو موسلمانیک هه ر
 له شه وه وه (واته : پیش ده رکه وتنی فه جری راستگو) نیه تی پوژوو ی هه بی ، له به ر نه وه فهرمووده یه ی که
 پیغه مبه ری خوا ﷺ فهرموویه تی : " من لم یجمع الصیام قبل الفجر ، فلا صیام له " (رواه أبو داود والبيهقي

والنسائي والترمذي ، وسنده صحيح) ، واته : ئەو كه سهی نيه تی پوژووی نه بیټ پیش ده ركه وتنی فه جری راستگو ، ئەوا پوژوه كهی به تاله . و ه ئەبی تیبینی ئەوهش بكری كه :

۱ - نيهت جيگای دلهو ، ووتنی به زمان بیدعهیه و گومرایی یه هه رچه نده هه ندیک خه لکی به چاکی بزانی .
 ۲ - ئەگه ر كه سیك په مه زانی به سه رداها ت و بی ئاگابوو له وهی كه په مه زانه و خواردن و خواردنه وهی خوارد بوو . پاشان بوی ئاشكرا بوو كه په مه زانه با واز له خواردن و خواردنه وه بینیت و پوژووكه ی ته واو بكات .
 یان هه ر بارو دۆخیکی هاوشیوهی ئەم حاله ته . (بپروانه : چوئیتی پوژووی پیغه مبه ر ﷺ له په مه زاندا / نووسینی : شیخ سلیم الهلالی و شیخ علی الحلبي ، وه پگيرانی : م / عدنان بارام) .

۳ - دهست پیکردنی کاتی پوژوو گرتن : به ده ركه وتنی فه جری راستگو ده بیټ ، خوای په روه ردگار ده فه رموویت : ﴿ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ﴾ (سورة البقرة : ۱۸۷) ، واته : بخۆن و بخۆنه وه تا کاتی ده ركه وتنی فه جری راستگو كه ده ركه وتنی سپیایی رۆژه له تاریکی شهو .

فه جریش دوو جوړه : پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فه رموویت " الفجر فجران : فأما الأول فإنه يحرم الطعام و لا يحل الصلاة وأما الثاني فإنه يحرم الطعام و يحل الصلاة " (رواه ابن خزيمة وسنده صحيح) ، واته : فه جر دوو جوړه : فه جری یه كه م خواردن قه دهغه ناكات له پوژوووان و كردنی نوپژي به یانیان حه لال ناكات ، به لام فه جری دووه م : خواردن قه دهغه دهكات له پوژوووان و نوپژي به یانیانیش حه لال دهكات .

بیرخستنه وهیهك :

موسلمانان به ریز : ئەو شته ی له مانگی په مه زاندا ده كریت به ناوی (الإمساكية) واته بانگ دان به دهنگی بیستراو پیش ده ركه وتنی فه جری راستگو كه بانگ ده ران ده لئین (الإمساك ، الإمساك يا أمة محمد) !!!
 کاریکی بیدعه و گومرای یه به لكو به پیچه وانهی ئەمه وه تا کاتی ده ركه وتنی فه جری راستگو بوټ هه یه بخویت و بخویته وه .

۴ - دواکاتی پوژوو گرتن : ئەگه ر شهو له به ره ی پوژوه لاته وه ده ركه وت و پوژیش له به ره ی پوژئاواوه پشتی لی هه لکردین و بازنه ی خویش ئاوا بوو ، ئەو کاته پوژوه كه ت ده شكینیت ، بانگ درابی یان نه ، پیغه مبه ری خوا ﷺ ده فه رموویت : " إذا أقبل الليل من هاهنا وأدبر النهار من هاهنا وغربت الشمس فقد أفطر الصائم " (رواه البخاري و مسلم) ، واته : ئەگه ر شهو له ئیره وه ده ركه وت و پوژیش له ئیره پشتی لی هه لگردین ، و خویش ئاواوو ئەوا پوژوه كه تان بشکینن .

پارشییو :

برای باوردن پارشیو : پیغه مبهری خوا ﷺ فهرموویه تی : " البركة في ثلاثة : الجماعة ، والثريد ، والسحور " (رواه الطبراني بسند حسن) ، واته : بهر هکته له سئ شتدایه له و سئ شته یه کیکیان پارشیوه ، یان فهرموویه تی : " إنها بركة أعطاكم الله إياها ، فلا تدعوه " (رواه النسائي و أحمد وسنده صحيح) ، واته : پارشیو بهر هکته خوا پیی به خشيون وازی لیمه هینن ، ههروه ها ده فهرموویت : " ... ، فإن الله و ملائکته يصلون على المتسحرين " (رواه أبو داود بسند صحيح) ، واته : خوی پهروه دگار و فریشته کانی سه لاوات دهن له سهر ئه و که سانه ی پارشیو ده کهن ، بویه پیویسته هه رگیز پاشیوه کته له ده ست نه ده ی ، باشترین پارشیویش بریتی یه له خواردنی خورما ، ئه وهش بزانه دواختنی پاشیو تا کاتی ده رکه وتنی فه جری راستگو یه کیکه له سونه ته کانی پیغه مبهر ﷺ ههروه کو (البخاري و مسلم) ده یگی پنه وه .

ئه و شتانه ی پیویسته رۆژووان لیی دوور بکه ونه وه :

رۆژووانی بهر پیز : ئه وهش بزانه که رۆژووگرتن ته نها خۆگرتنه وه نیه له خواردن و خواردنه وه و جووت بوونی ژن و میرد ، به لکو رۆژووان ئه و که سه یه ئه ندامه کانی به دوور گری له تاوان و زمانیشی له درۆ و غه یبهت کردن ووته ی پرو پووچ و شایه تی نارها ، له گه ل خۆگرتنه وه له خواردن و خواردنه وه و جووت بوونی ژن و میرد . له و شتانه ش :

۱ - ووته ی درۆ : پیغه مبهر ﷺ فهرموویه تی " من لم يدع قول الزور والعمل به فليس لله حاجة في أن يدع طعامه وشرابه " (رواه البخاري) ، واته : ئه گه ر پۆژوان واز نه هینی له درۆ کار پی کردنی ، خوا پیویستی به وه نییه واز له خواردن و خواردنه وه که ی بهینیت .

۲ - ووته ی پرو پووچ و له غوه کردن ، پیغه مبهر ﷺ فهرموویه تی : " ليس الصيام من الأكل والشرب ، إنما الصيام من اللغو والرفث " (رواه ابن خزيمة وسنده صحيح) واته : رۆژوو ته نها خۆگرتنه وه نی یه له خواردن و خواردنه وه به لکو بریتی یه له خۆگرتنه وه له ووته ی پرو پووچ و له غوه کردن .

چونکه برای بهر پیزم : ئه گه ر وانه بیته به شی رۆژوان له پۆژوه که ی ئه وه نده ده بیته که له م فهرمووده یه دا دیاری کراوه : " رب صائم حظه من صيامه الجوع والعطش " (رواه ابن ماجه وسنده صحيح) .

نه وشتانهی پوژوان دهتوانی نه نجامیان بدات :

برواداری به پړیز : پوژوهوان بوی پهوايه نه کارانه نه نجام بدات :

۱- پوژوهوان دهتوانی به له ش گرانیه وه پوژبکاته وه . ههروهکو (عائشة) هو (أم سلمة) له خیزانهکانی پیغه مبهړ ﷺ نه وه مان بو ده گپنه وه (رواه البخاري و مسلم) .

۲- بوشی پهوايه له دهست پیکردنی پوژوهکهی تا کاتی به ربانگ سیواک به کار بهیننی به به لگهی نه وه فرموده یه ی پیغه مبهړ ﷺ که ده فهرموویت : " لولا أن أشق على أمي لأمرتهم بالسواك عند كل صلاة " (رواه البخاري و مسلم) واته :

واته نه گه ر نارپه حه تیه کی زوری تیا نه بوايه له سهر نومه ته که م نه وا فرمانم پی ده کردن به سیواک له کاتی هه موو نوپژیکدا

۳- وه دهشتوانییت ئاو هه لداته دم و لوتی بی نه وه ی زیاد پهویان تیدا بکات وه کو پیغه مبهړ ﷺ که

ده فهرموویت : " وبالغ في الاستنشاق إلا أن تكون صائما " (رواه الترمذي وسنده حسن) ، واته : زیاد پهوی

بکه له ئاو هه لدانه دم و لوتدا و ، جگه له و کاته ی که به پوژوو ده بیت .

۴- ههروهها ماچ کردن و دهستبازی کردن له نیوان ژن و میرددا پهوايه ، به مهرجی توانای هه بییت به سهر

خوی ههروهکو دایکه عائیشه فهرموویه تی : " كان يقبل وهو صائم ويأمر وهو صائم لكنه كان أملككم لإربه

" (رواه البخاري و مسلم) ، واته : ماچی خیزانهکانی ده کردوو به پوژووش ده بوو ، دهست بازیشی له گه ل

دا ده کردن و به پوژووش ده بوو ، به لام له هه مووتان زیاتر به سهر خویدا زال بوو .

۵- بوشی پهوايه تاقی کردنه وهی خوین نه نجام بدات یان دهرزی له خو بدات ، به مهرجی مه بهست له و

دهرزی لیدانه خواردن پیدان نه بییت (واته : مغزی نه بییت) .

۶- که له شاخ کردن (واته : الحجامه) بکات ابن عباس نه فهرمووی " إن النبي ﷺ احتجم و هو صائم " (رواه

البخاري) .

۷- تام و چپژکردنی خوارده مهنی به مهرجی خوارده که نه پواته قورپه وه ، نه وه تا ابن عباس

ده فهرموویت : " لا بأس أن يذوق الخل والشيء ما لم يدخل حلقه وهو صائم " (علقه البخاري و وصله ابن أبي

شيبه) ، واته : هپچی تیدا نی به تام و چپژی خه ل یان هه رشتیکی تر بکات ، به مهرجیک نه پواته قورپه وه .

۸ - کلکردن و قه تره کردنه چاو و هاوشیوهکانی له و شتانهی که ده کرینه چاوه وه ، وهکو (ابن تیمیه) و

ابن القيم) فهتوایان داوه له سهری .

۹- کردنی ئاوی سارد به سهر سهردا ، یان خوشتن .

ئه وه که سانهی به پۆژوو نابن یان ئه توانن به پۆژوو نه بن :

موسلمانى به پیز : ئه وه که سانهی که به پۆژوو نابن :

۱- ئافرهت له کاتى بى نوێژیدا .

۲- ئافرهت له کاتى زهيسانى دا ، واته : واته خوینى پاش مندال بون . (زانایان یهك پان له سه ر ئه م دوو خاله) .

ئه وه که سانهی بۆیان رهوايه به پۆژوو نه بن و پاشان قهرزى پۆژوه که یان بکه نه وه ئه مانه ن :

۱- مروقى موسافر و پيوار وه كو پيغه مبه ر ﷺ به يه كيك له هاوه له كانی ئه فه رموى کاتى پرسى یارى پۆژوى لى ده كا له سه فه ردا : " صم إن شئت وافطر إن شئت " (رواه البخاري و مسلم) .

۲- مروقى نه خووش ، ئه وه نه خووشيه ی که به بوونى پۆژوه که ی زیاد بکات یان چاک بوونه وه ی دوا بکه وى .

ئه وانهى بۆیان رهوايه به پۆژوو نه بن و ته نها فيديه بدن

ئافرهتى دوو گيان شيرده ر ئه گه ر له وه بترسن زيان به خويان و منداله كانيان بگات ، خواى په روه رده گار ده فه رموى ﴿ اٰخِرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ ﴾ (سورة البقرة : ۱۸۴) واته : پياوى پيرو ژنى پير ئه گه ر تواناى پۆژوويان نه بى يان دوو گيان و شيرده ر ئه گه ر له خويان و منداله كانيان بترسن پۆژوو ناگرن و به رامبه ر هه موو پۆژيک نانى هه ژاريک ده دن (أخرجه ابن الجارود و البيهقي وأبو داود ، وسنده صحيح) . وه (ابن عمر) فه رمويه تى : " الحامل و المرضع تظفر و لا تقضي " (رواه الدارقطني و صححه) .

وه بۆ زياتر زانينى ئه م باسه بگير ه وه بۆ كتيبى (چۆنيتى پۆژووى پيغه مبه ر ﷺ له ره مه زاندا / نووسينى : شيخ سليم الهاللي و شيخ علي الحلبي ، له وه رگيرانى : م / عدنان بارام) .

به ربانگ کردن :

سونه ته دواى خوړئاو ابوون (واته : به نه مانى بازنه ی خوړ) پۆژوان به ربانگ بکات و په له يش له و کاره يدا بکات . چونکه په له کردن له به ربانگدا سوننه تى پيغه مبه رى خوايه ﷺ که ده فه رموويت : " إنا معشر الأنبياء أمرنا بتعجيل فطرنا وتأخير سحورنا وأن نضع أيماننا على شمائلنا في الصلاة " (رواه ابن حبان و ضياء بسند صحيح) ، واته : ئيمه ی كو مه لى پيغه مبه ران فه رمانمان پيکراوه به په له کردن له پۆژوو شکاندن و به دواخستنى پارشيۆ و دانانى ده ستى راست له سه ر ده ستى چه پ له نوێژدا .

پینغه مبهەر ﷺ فهرموویه تی : " لا تزال أمي على سنتي ما لم تنتظر بفطرها النجوم " (رواه ابن حبان بسند صحيح) ، واته : بهرده وام ئوممه ته که م له سهر سوننه تی منن تا ئه و کاته ی به ربانگ دوائه خه ن بۆ کاتی ده رکه وتنی ئه ستیره .

وه دوا خستنی تائه و کاته کرده وه ی جوله که و دیانه کانی وه کو پینغه مبهەر ﷺ ده فهرموویت : " لا يزال الدين ظاهرا ما عجل الناس الفطر لأن اليهود والنصارى يؤخرون " (رواه أبو داود و ابن حبان وسنده حسن) . وه سونه تیش وایه به ربانگ به خورمای ته ر ئه گهر نه بوو خورمای ووشك ئه گهر نا به چه ند قومیک ئاو (رواه أحمد بسند صحيح) وه سوننه تیشه له کاتی به ربانگ دا بلیت : " ذهب الظمأ وابتلت العروق وثبت الأجر إن شاء الله " (أخرجه أبو داود وسنده حسن) ، وه سوننه تیشه له کاتی به ربانگ دا بپاریته وه و پارانه وه ش له م کاته دا وه لأم ده دریته وه (رواه ابن ماجه بسند صحيح) .

به تال کهره وه کانی پۆژوو :

یه ک خوا په رستی گوپرایه ل : له کۆتای ئه م باسه دا ئاماژه ده که م به و شتانه ی پۆژوو به تال ده که نه وه :
 ۱ - خواردن و خواردنه وه ی به ئه نقه ست : به لأم ئه گهر له بیرت چونه وه بوو ئه و پۆژوه که به تال ناکاته وه (رواه البخاري و مسلم)

۲ - پشانه وه ی به ئه نقه ست : چونکه پینغه مبهەر ﷺ فهرموویه تی : " من ذرعه القيء فليس عليه قضاء ومن استقاء عمدا فليقض " (رواه أبو داود و سندھ صحيح) واته هه ر که س پشاندنه وه زۆری پیهینا و پشایه وه قه زای پۆژوی له سه ر نی یه ، به لأم که سی خۆی پشاندنه وه با قه زای پۆژوه که ی بداته وه .

۳ - بی نوپژی و زه یسانی : پینغه مبهەر ﷺ فهرموویه تی : " أليس إذا حاضت لم تصل ولم تصم ؟ قيل : بلى " (رواه البخاري و مسلم) .

۴ - جووت بون له گه ل خیزاندا له بهر ئه و فهرموده یه ی که (البخاري و مسلم) ده یگپرنه وه .

۵ - ده رزی لیدانیک مه به ست لی خواردن پیدان بی .

وصلی الله وسلم وبارک علی سیدنا محمد وعلی آله و صحبه أجمعین

له دوعای خیر بی به شمان مه کهن